

ΦΟΙΒΟΣ

ΕΠΙΜΗΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΙΕΙΑΣ

ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΙΑΤΡΟΥ

ΥΠΟ

Ι. Π. ΠΥΡΡΑ

Ἑτησία συνδρομή δραχ. ν. 3, προπληρωτέα ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους.

ΕΤΟΣ ΣΤ'.—Ἐν Ἀθήναις, 1 Μαΐου 1884.—ΑΡΙΘ. 6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Περὶ Ἐκκρίσεων, περὶ Ἀρτῶν, περὶ Ὄστέων, περὶ Ἐντεροκίλης, περὶ
Ἐπηρείας Σελήνης.—Συνταγολογία.—Αγγελική ρίζα.—Μαγειρική.—
Χοιρίδιον, Κρόμμυον.—Ἠλεκτρον.—Ἀρεταὶ ψυχῆς, σώματος.—
Μηνολόγιον

Α'. ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΙΕΙΑ.

Περὶ τῆς διὰ τῶν ἐκκρίσεων ἀποβολῆς
τῆς νοσοποιου ὕλης. (α)

Ἡ ἐνέργεια τῆς φύσεως πρὸς ἀποβολὴν τῆς ἐν τῷ διοργανισμῷ
ἐπὶ πλέον ὑπαρχούσης μiasματικῆς καὶ νοσοποιου ὕλης γίνεται διὰ
τῆς ἐπαυξήσεως ἐκκρίσεως τινος ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ εἶδους

(α) Ἡ σειρὰ τοῦ λόγου προκαλεῖ τὴν δημ. σίευσιν τοῦ καθαρῶς ἐπιστη-
μονικοῦ τούτου ἀρθροῦ.

τῆς νοσοποιοῦ ὕλης· καὶ εἰ μὲν δὲν ἐξαρκεῖ μία ὁδὸς πρὸς ἀποβολήν, ἡ φύσις καταφεύγει καὶ εἰς ἄλλην· π. χ. ἐὰν ἐν φλογιστικῇ νόσῳ γίνηται ἡ ἀποβολὴ τῆς νοσοποιοῦ ὕλης διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν φλεγμάτων καὶ δὲν ἐπαρκῇ αὕτη πρὸς τὴν προσήκουσαν ἀποβολήν, ἡ φύσις ἐπιφέρει καὶ ἰδρώτας, καθὼς περ γίνεται ἐν ὥρᾳ κρίσεως νόσου.

Ὅλαι αἱ νοσολογικαὶ ἐκκρίσεις ἐξεταζόμεναι φυσιολογικῶς εὐρίσκονται ἄλλοιαι κατὰ σύστασιν καὶ ποιότητα ἀναλόγως τοῦ εἶδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἐν αὐταῖς νοσοποιοῦ ὕλης· π. χ. ἡ τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς ἐπισχθεῖσα νοσοποιὸς ὕλη μεταφέρεται συνήθως ἐπὶ τῆς βλεννομεμβράνης τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων πρὸς ἀποβολήν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καθίστησι τὴν ὑπερέκκρισιν τῆς βλεννομεμβράνης περισσοτέραν, ἥτις κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι ἀφθονωτέρα καὶ ὑδαρεστέρα, ἔπειτα γίνεται πυκνότερα, ἐμπεριέχουσα πλαστικὸν λέμφον ἰνολευκωματώδη, ὅστις, συμπυκνούμενος ἐκ τῆς φλογώσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς βλεννομεμβράνης, ἀποτελεῖ ψευδομεμβράνην διαφύρου συστάσεως καὶ χρώματος λευκοῦ ἢ πρασινολεύκου.

Παρατηρήθη δὲ ὅτι ἡ ἱνικὴ αὕτη ὕλη εὐρίσκεται περισσοτέρα ἐν τῷ ὑποκειμένῳ παρεγχύματι τῆς πεφλογισμένης χώρας, καὶ φαίνεται ὅτι ἡ φύσις παράγει τὴν ὕλην ταύτην κατὰ μείζον ποσὸν ἵνα μετὰ τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης ταύτης διατηρῇ ἡνωμένα τὰ τῆς νοσοποιοῦ καὶ μετ' αὐτῆς συναποβάλληται.

Ἡ ἐν τοιαύτῃ ὕλῃ εὐρίσκομένη ἱνικὴ συσσωρεύεται καὶ ὑπὸ τὴν βλεννομεμβράνην καὶ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ κυκλοφοροῦντος αἵματος, παρασύρεται μετ' αὐτοῦ καὶ κυκλοφορεῖ ἐν τῷ διοργανισμῷ. Διὰ τοῦτο προέρχεται ὥστε καὶ τὸ αἷμα ἐν καιρῷ φλογώσεως, ἐνεκεν τοπικῆς ἐπισχέσεως τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς, παρίσταται ἔχον πλεονάζουσιν ἱνικὴν ὕλην· ἡ δὲ φλεβοτομία ἐπισταμένως γενομένη παρέχει τὸν ἐκ ταύτης ἐπίπαγον.

Ὁ Ἀνδρᾶλ καὶ ὁ Καθάρρετος εὗρον ὅτι κατὰ τὰς ὀξείας φλογώσεις τὸ αἷμα ἔχει περισσοτέραν ἱνικὴν· π. χ. ἐν τῇ ὑγιεῖ καταστάσει ἔχει 3 ἐπὶ τοῖς 4,000, ἐν ὀξείᾳ φλογώσει ἔχει 5, 7, 9, μέχρι 10· τὸ κατώτερον ποσὸν ἐστὶ 4· ἡ τοιαύτη αὐξήσις γίνεται ἀνεξαρτήτως τῆς ἡλικίας, γένους, κράσεως, ἰδιοσυγκρασίας, κ.λ.π., γίνεται ἀλλὰ ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τῆς φλογώσεως· τὰ ἐρυθρὰ ὅμως σφαιρίδια τοῦ αἵματος μένουσιν ἀμετάβλητα κατὰ ποσόν, ἐνίοτε μάλιστα κατὰ τι ἐλαττοῦνται· ὁ θρόμβος γίνεται συμπαγής, συνεσταλμένος, βαρύτερος, κεκαλυμμένος ἐξ ἐπιπάγου πυκνοῦ, ὅταν ρέυση καλῶς, διότι ἄλλως ἐνδέχεται καὶ νὰ μὴ σχηματισθῇ ἐπίπαγος, καίπερ ὑπάρχει ὑπερανύξεις τῆς ἱνικῆς· ἡ κακὴ ροὴ τοῦ αἵματος, ἡ λεπτὴ ροή,

ἡ ἄγαν ὑψηλὸθεν ροή, τὸ μέγα βάθος τοῦ ἀγγείου, ἡ μεγάλη στενότης αὐτοῦ, πάντα ἐπηρεάζουσιν ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐπιπάγου. (Ἰδὲ Φοῖβον ἔτους Ε' σελ. 140).

Ὅταν ὅμως ἡ φλόγωσις ᾔνε χρόνια, ὅτε καὶ οἰδημα, καὶ ἐρυθρότης, καὶ πόνος, καὶ θερμότης δὲν εἰσιν ἐπαισθητά, ἡ ἐκκρίσις παρέχει ἄλλοιαν σύστασιν, καὶ ἐπενεργεῖ ἀλλοιόνουσαν καὶ αὐτὴν τὴν ἐπιφάνειαν, ἥτις καθίσταται εὐθρυπτος, ἀπαλὴ, λεπτή, παχεῖα, τραχεῖα, καὶ ἐνίοτε εὐρίσκεται κεκαλυμμένη ἐκ τινος ψευδομεμβράνης πυώδους, ἐξ ᾧ γίνονται ἐλκώσεις τῆς μεμβράνης ἢ τοῦ ἐπιθηλίου. Ἐκ τούτων ἡ ποιότης τῆς ἐκκρίσεως εὐρίσκεται ἡλλοιωμένη, καὶ ἐνίοτε ἐκκρίνεται πῦον ἐκ τῆς βλεννομεμβράνης ἀνευ ἐλκώσεων, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ πάσης βλεννομεμβράνης· ταιαύτη ἐστὶν ἡ τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος, ἐν ᾧ ἡ τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ἡ τοῦ τυμπάνου κυλότης, ἡ κοιλότης τοῦ μετώπου, ἡ τῶν βρόγχων ἐπιφάνεια, ἡ τοῦ ἐπιπεφυκότος ὑμένης τῶν βλεφάρων, ἡ τοῦ καλεοῦ καὶ ἡ τῆς οὐρήθρας, ἐκκρίνουσι καὶ πῦον.

Αἱ ὀρρώδεις ἐπιφάνειαι ὑποστᾶσαι φλόγωσιν δὲν παρέχουσι τὰ συμπτώματα τὰ ἐπὶ τῆς βλεννομεμβράνης καὶ τοῦ δέρματος κλπ. οἷον ἐρυθρότητα καὶ οἰδημα· διατρέχουσι ταχέως τὸν ἐρεθισμόν καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν φλόγωσιν· ὅθεν ἐν πρώτοις φαίνεται ξηρότης, εἴτα ἀρχίζει ἡ ὑπερέκκρισις ὑγροῦ, ἔχοντος ἰνολευκωματώδη ὕλην· αἱ οὕτως ἔχουσιν ἐπιφάνειαι κέκτηνται τὴν ἰδιότητα τοῦ συγκολληθῆναι, ἀλλ' ἐνίοτε μένουσι κεχωρισμένα, ἡ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἰνολευκωματώδης, ὕλη ζωογονεῖται εὐχερέστερον.

Β'. ΥΓΙΕΙΝΗ ΕΚΑΣΤΩ

Περὶ ἄρτου.

Πῶς ἐγένετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ ἄρτος· οἱ τότε κλιβάνους (φούρνους) δὲν εἶχον ὡς ἐβεβαιώθη ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ κ. Σλιέμαν. Πῶς λοιπὸν ἐγένοντο τότε οἱ ἄρτοι;

Φαίνεται ὅτι τοὺς ἄρτους ἐποίουν προχείρως ἐν ὥρᾳ φαγητοῦ· εἶχον τὸ ἀλφίτον (ἄλευρον), τὸ ὁποῖον διετήρουν ἐντὸς ἀσπίων πυκνῶν καὶ τοιούτοι εἰσιν οἱ αἶγιοι. Ὅταν ᾔθελον νὰ φάγωσιν, ἐλάμβανον ποσὸν ἀλφίτου καὶ ὕδωρ, ἀνεμίγνυνον ταῦτα καὶ ἀπέτελουν μαλακὴν μάπτῃς, ἣν ἐπέθετον ἐπὶ ἀνθρακίᾳς, ἐπὶ ταύτης ἐπέθετον ἄλλην πλάκα, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἀνθρακας πρὸς θέρμανσιν, ἢ, ἀφ' οὗ ὁ πλακοῦς ἐψήνετο ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους, ἀνέστρεφον ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

Τὸν τρόπον τοῦτον πρὸς ἄρτον μεταχειρίζονται εἰσέτι εἰς τὰ ὀρεινὰ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ Κυνυρίας, καὶ ὀνομάζουσι τοὺς ἄρτους τούτους φλαούνας (ἐκ τοῦ φλάω, ὅπερ σημαίνει θλίβω, ζυλῶ). Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἱ γηγῆται διατηροῦσι μόνον ἄλευρον, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἀνακατόνουνσι ὕδωρ καὶ ἄλειρόν ὑπὸ μάζαν μαλακὴν, ποιοῦσι πλακοῦντα, ὃν ἐπιθέτουσιν ἐπὶ λεπτῆς πλακῆς λιθίνης ἢ σιδηρᾶς, ἐπιθέτουσιν ἐπὶ πυρὸς, καλύπτουσι δι' ἄλλης κοίτης ὡς πνὶός (πογάνας), καὶ οὕτω μετ' ὀλίγον ἔχουσιν ἄρτον πρὸς βρώσιν. Ἐν Ἑλλάδι οἱ χωρικοὶ, ὡς καὶ οἱ μυλῶνται, κατασκευάζουσιν ἀντὶ ἄρτου ἐνζύμου, φύραμα ἄζυμον, ἀναμιγνύοντες ἄλευρον μετὰ θερμοῦ ὕδατος ἡλατισμένου, ποιοῦσι πλακοῦντα (πίτταν, μπογάτσαν), καὶ ἀνοίγοντες ἀνθρακίαν, θέτουσι ταύτην ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὴν περικαλύπτουσι πανταχόθεν διὰ τῆς σποδοῦ καὶ ἀνθρακίᾳ καὶ μετὰ ὥραν ἐξάγουσι καὶ πρῶγγουσιν· οὕτω γίνεται τὸ προχγεῖρον ψωμί.

Οἱ δὲ τῆς Ἄνω Αἰγύπτου ἡμίγριοι κάτοικοι τοῦ Σουδᾶν συντρίβουσι τὸν Νεοῦχε (εἶδος κέγχρου) εἰς ἄλευρον, διὰ χειρὶ μύλου, διατηροῦσι τοῦτον ἀνάλατον ἐντὸς ἀσκῶν καὶ οὕτω μεταφέρουσιν ὁδοιποροῦντες. Ὅταν θέλωσι νὰ φάγωσιν, ἀναμιγνύουσι τὸ ἄλευρον τοῦτο μετὰ ὕδατος, ποιοῦσι μάζαν μαλακὴν, ἀνάπτουσι πῦρ καὶ ἐπιθέτουσιν ἐπὶ πλακῆς λεπτῆς πετρίνης ἢ σιδηρᾶς ἢ ἐπὶ χαλκίων καὶ ψήνουσι τὸν πλακοῦντα, ὃν ἀνατρέπουσιν ἵνα ἐψηθῇ καὶ ἐκ τῆς ἄλλης ἐπιφανείας.

Κατὰ τοιαύτην τινὰ κατασκευὴν ἐπιούνη οἱ τότε τὸν ἄρτον· δῆλον τοῦτο γίνεται καὶ ἐκ τοῦ ταξειδίου τοῦ Τηλεμάχου, ὅστις ἀναχωρῶν ἐξ Ἰθάκης πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πατρὸς του ἐπὶ πλοίου, ἢ Κυρύνκλεια ἔθηκεν ἐφόδια οὐχὶ ἄρτους, ἀλλὰ ἄλφιτα ἐντὸς ἀσκῶν καὶ ἀμφοράς οἴνου. Δώδεκα ἀμφοφορεῖς ἔλαβεν οἴνου καὶ εἴκοσι μέτρα μνηλεφάτου ἀλφίτου ἀκτῆς.

ναῦτίκ' ἔπειτά οἱ οἶνον ἐν ἀμφοφορεῦσιν ἄφυσσεν,
νὲν δὲ οἱ ἄλφιτα χεῦεν εὐρύαφρευσιν δοροῖσι.»

Πρὸ δύο ἐτῶν συνομιλῶν μετὰ τοῦ κ. Σλιέμαν περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἄρτου ἐπὶ Ὀμήρου, διεκρίνωσα αὐτῷ τὰς κρίσεις ταύτας, ὅστις ἐπέσθη παραδεχθεὶς καὶ ἐδημοσίευσεν ταύτας.

Γ'. ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΑ.

Περὶ τῶν ὀστέων τοῦ κορμοῦ (συνέχεια)

Ὁ Θώραξ ἀποτελεῖ μεγάλην κοιλότητα, ἐντὸς τῆς ὁποίας κεῖνται ἡ καρδιά καὶ οἱ πνεύμονες· κατέχει τὸ ἄνω μέρος καὶ τὸ ἐμπρόσθιον

τοῦ κορμοῦ, καὶ σχηματίζεται ὀπισθεν μὲν ἐκ τῶν θωρακικῶν σπονδύλων, ἐμπροσθεν δὲ ἐκ τοῦ στέρνου ἢ στήθους καὶ πλαγίως ἐκ τῶν πλευρῶν, αἵτινες ἐφ' ἐκάστου μέρους συνήθως εἰσὶ 12· ἐπὶ τούτων ἐπικεῖνται αἱ ὠμοπλάται, αἵτινες συναρθροῦνται μετὰ τῆς κλειδὸς καὶ τοῦ βραχίονος.

Τὰ ὀστὰ τοῦ στέρνου κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου καὶ ἄνω μέρους τοῦ θώρακος, καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ 3 τεμαχίων, τὰ ὅποια συμφύονται κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἡλικίας· τὸ κατώτερον τεμάχιον καλεῖται ξιφοειδὲς, συμφύεται δὲ μετὰ τῶν ἄλλων πολὺ ἄργα.

Ἐπὶ τοῦ ἐμπροσθίου ἀνωτάτου μέρους τοῦ θώρακος εὐρίσκονται αἱ δύο κλειδεσ, μία ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καὶ μία ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους· ἐκαστῇ κλειδῷ τὸ ἐν ἄκρον συναρθροῦται μετὰ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ στέρνου καὶ τὸ ἄλλο μετὰ τῆς ὠμοπλάτης καὶ μετὰ τῶν χόνδρων τῶν πλευρῶν. Ἐκάστη ἔχει σχῆμα περισπωμένης· εἰς τὰς γυναῖκας εἶνε μακρυτέρα, ὀλιγώτερον κυρτὴ καὶ ὀλιγώτερον ἐξέχουσα.

Αἱ πλευраὶ εἰσὶν ὀστὰ καμπύλα, ἐπιμήκη· εἰσὶν ἀνὰ 12 ἐφ' ἐκάστου μέρους. Διαιροῦνται εἰς δύο εἶδη· εἰς ἀληθεῖς ἢ στερνικάς πλευράς, αἵτινες συναρθροῦνται μετὰ τοῦ στέρνου καὶ εἰσὶν ἐφ' ἐκάστου μέρους 7, καὶ εἰς ψευδεῖς πλευράς, ὧν οἱ χόνδροι δὲν φθά-



Ἡ σπονδυλικὴ στήλη τοῦ ἀνθρώπου.

ναρσιν εἰς τὸ στέρον, καὶ εἰσὶν ἐφ' ἐκάστου μέρους πέντε. Ὅλαι δὲ αἱ πλευραὶ συναρθροῦνται μετὰ τῶν θωρακικῶν σπονδύλων, τὸ δὲ ἐμπροσθιον μέρος ἐκαστῆς πλευρᾶς ἀπολήγει εἰς χόνδρον.

Ὁ Θώραξ ἔχει σχῆμα κώνου κολοβοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ βᾶσις κεῖται πρὸς τὰ κάτω· εἶνε ἐν γένει εἰς τὰς γυναῖκας ὀλιγώτερον ἐξέχων πρὸς τὰ ἐμπρός, πλατύτερος πρὸς τὰ ἄνω, καὶ βραχύτερος τοῦ τῶν ἀνδρῶν. Προσπίζεται τὴν καρδίαν καὶ τοῦ πνεύμονος ἐκ τῆς ἐξωθεν βίας· συστέλλεται καὶ διαστέλλεται ὡς φυσερόν πρὸς ἀναπνοήν. Ἐκ τῆς βραχύτητος τοῦ θώρακος τῶν γυναικῶν προέρχεται ὥστε ἡ λεγόμενη μέση (ἰξὺς) αὐτῶν νὰ ᾔνε ὑψηλότερα τῆς τῶν ἀνδρῶν.

Εἰς τὰ πολὺ μικρὰ ἔμβρυα ὁ θώραξ εἶνε μεγαλύτερος τῆς κοιλίας. Εἰς δὲ τὰ μικρὰ παιδία ἡ κοιλία εἶνε μεγαλύτερα τοῦ θώρακος.

Ἡ Δεκάνη ἢ Δαγὼν ἢ Δαπάρη κεῖται προῦς τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ καὶ εἶνε ἡ βάσις αὐτοῦ. — Συνίσταται ἐκ τεσσάρων ὀστέων, ἅπερ εἰσὶ τὸ ἱερὸν, ὁ κόκκυξ, καὶ δύο ἄλλα ὅσῃ, ἀνώνυμα καλούμενα ἢ εἰλεακὰ ἢ λαγόνια ἢ κοξά, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν τὸ σχῆμα τῆς λεκάνης.

Τὸ ἱερὸν ὅστυν, ὅπερ καὶ κλόνις καλεῖται, ἔχει σχῆμα τριγωνικόν, κεῖται ἐπὶ τοῦ ὀπισθίου μέρους τῆς λεκάνης καὶ ὑποστηρίζει τὴν σπονδυλικὴν στήλην, ἥς εἶνε συνέχεια, καὶ συναρθροῦται κάτωθεν μετὰ τοῦ κόκυγος, ὅστις συνίσταται ἐκ πολλῶν τεμαχίων ὀστέων, τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν πρὸς σπονδύλους.

Τὰ ἀνώνυμα κεῖνται ἐπὶ τῶν πλαγίων καὶ ἐμπροσθίων τῆς λεκάνης· ἕκαστον ἀποτελεῖται ἐν πρώτοις ἐκ τριῶν ἄλλων ὀστέων, ὧν τὸ ἀνώτερον καλεῖται εἰλεακόν, τοῦ ὁποῖου τὸ ἄνω καὶ ὀπισθεν χεῖλος καλεῖται ἄκανθα ὀπισθία ἀνωτέρα, καὶ τὸ κάτω καλεῖται ἄκανθα ἐμπροσθία κατωτέρα.

Τὸ κατώτερον καλεῖται ἰσχίον, ἐπὶ τούτου ὑπάρχει μεγάλη κοιλότης, κοτύλη καλουμένη, ἐνθα ἐμφωλεῖται ἡ ἄνω κεφαλὴ τοῦ μηριαίου ὀστέου. Αἱ κοτύλαι αὗται ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων περισσότερον εἰς τὰς γυναῖκας· διὰ τοῦτο ὑπάρχει σημαντικὴ διαφορὰ εἰς τὸ βᾶδισμα καὶ τρέξιμον τῶν γυναικῶν ὡς πρὸς τῶν ἀνδρῶν.

Τὸ πρὸς τὰ ἐμπροσθεν τῆς λεκάνης ὀστέον καλεῖται ἡβικόν· καὶ τὰ τρία ταῦτα ὅσῃ ἐν τῇ ὥρμῃ ἡλικίᾳ συμφύονται καὶ ἀποτελοῦσιν ἓν.

Ἡ Δεκάνη ἐμπεριέχει τὴν οὐροδόχον κύστιν, τὸ ἀπευθυσμένον ἔντερον καὶ τὰ γεννητικὰ ὄργανα· — ὁμοιάζει κίων ἀνεστραμμένῳ. Εἰς τὰς γυναῖκας εἶνε πλατυτέρα καὶ εὐρυχωρότερα, τὰ περίξ εἰσὶ στρογγυλότερα καὶ τὰ ἰσχία πλέον ἐξέχοντα.

Περὶ τῶν κώλων, ἔκρων, γυῶν.

Τὰ κῶλα εἰσὶ 4· δύο ἄνω θωρακικά χεῖρες, καὶ δύο κάτω κοιλιακὰ πόδες.

Τὰ ἄνω ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς ὤμους, βραχίονας, πήχεις χεῖρας.

Ὁ ὤμος κεῖται ἐπὶ τοῦ ἄνω πλαγίου καὶ ἀνωτέρου μέρους τοῦ θώρακος.

Ἀποτελεῖται ὁ ὤμος ἐκ τῆς ὠμοπλάτης ἐκ τῆς κλειδὸς καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος.

Ἡ ὠμοπλάτη κεῖται ἐπὶ τοῦ ἄνω ὀπισθίου τοῦ θώρακος, καὶ προασπίζεται τοῦτον ἐκ τῆς ἐξωθεν βίας· καλύπτει μέρος τῆς τρίτης μέχρι τῆς 7 πλευρᾶς. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου χεῖλους ὑψοῦται ἡ κορακοειδὴς ἢ κορωνοειδὴς ἀπόφυσις.

Τοῦ ὤμου αἱ κινήσεις γίνονται καθ' ὅλας τὰς φορὰς· ἡ συναρμοσολογία τούτων παράγει τὴν περιστροφικὴν κίνησιν.

Ὁ Βραχίον ἀποτελεῖ ἐκ μόνου τοῦ Βραχιονίου ὀστέου· παρέχει πάσας τὰς κινήσεις, καλεῖται καὶ κωλήν.

Ὁ πήχυς ἀποτελεῖται ἐκ δύο ὀστέων τῆς ὠλένης καὶ τῆς κερκίδος· ἡ κερκὶς κεῖται πρὸς τὰ ἐξω, ἡ ὠλένη πρὸς τὰ ἐντὸς, θεωρουμένης τῆς χειρὸς ὡς κειμένης πρὸς τὰ κάτω ἐπὶ τῶν μηρῶν ὡς ὁ στρατιώτης ἕσταται.

Ἡ χεὶρ ἐμπεριλαμβάνει τρία μέρη, καρπὸν, μετακάρπιον καὶ δακτύλους.

Ὁ καρπὸς συναρθροῦται μετὰ τοῦ πήχεως· συνίσταται ἐξ 8 ὀστέων, ὑπὸ δύο σειρᾶς. Μίαν ἐμπροσθίαν καὶ ἄλλην ὀπισθίαν· Ἐκαστον ὀστέον φέρει ἴδιον ὄνομα, σκαφοειδὲς, μνηοειδὲς, τρίπλευρον, μέγα πολύγωνον, μικρὸν πολύγωνον, κεφαλικόν καὶ ἄγκιστροειδὲς.

Τὸ μετακάρπιον κεῖται μετὰ τοῦ καρποῦ καὶ τῶν δακτύλων, ἀποτελεῖται ἐκ 5 ὀστέων, διακρινομένων ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀριθμητικῶν ὀνομάτων, Πρῶτον, δεύτερον, κ.τ.λ. Ἡ ἐμπροσθία θέσις τοῦ μετακαρπίου παρέχει τὸ κοίλωμα τῆς χειρὸς, τὴν χούφταν, ἥτις εἶνε στενωτέρα εἰς τὰς γυναῖκας.

Οἱ δάκτυλοι εἰσὶ 5· ἀντίχειρ, δείκτης, μέσος, παράμεσος, καὶ μικρὸς ἢ λιχανός. — Τρία ὀστᾶ, φάλαγγες καλούμενα, ἀποτελοῦσιν ἕκαστον δάκτυλον, ἐκτὸς τοῦ ἀντίχειρος, ἔχοντος δύο ὀστᾶ. Τοῦ φάλαγγος διακρίνονται τρία μέρη, τὸ μετακάρπιον, τὸ μέσον καὶ τὸ ἀνώτατον.

Αἱ χεῖρες τῆς γυναικὸς εἰσὶ βραχύτεραι τῶν τοῦ ἀνδρός.

Δ'. ΠΡΟΧΕΙΡΟΣ ΝΟΣΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗ

Περὶ ἐντεροκλήλης.

Ἡ ἐντεροκλήλη δὲν εἶνε νόσος· ἀλλὰ βλάβη τοῦ σώματος, διαταράττουσα τὴν υγίειαν, καὶ ἐνίοτε ἐπιφέρουσα νόσον καὶ θάνατον.

Ἡ ἐντεροκλήλη ἀποτελεῖται, ὅταν μέρος ἐντέρου, ἢ μέρος ἐπι-

πλόου, ἐξέλεθ' ἡ δὲ ὁπῆς τοῦ δακτύλου τῶν βουβῶνων, ἢ διὰ τῆς τοῦ ὀμφαλοῦ.

Ἡ συχνότερα εἶνε ἡ βουβωνική· ὁ λόγος διακρίνει τρεῖς βαθμοὺς ἀκονάκι, σπάσιμον, καὶ κατέβασμα. Ἡ τοιαύτη διάκρισις εἶνε εὐστοχος· διότι χρησιμεύει πρὸς τὰ μέσα τῆς θεραπείας. Ἀκονάκι λέγεται, ὅταν ἀποτελῇται μικρὸν ἐξόγκωμα ἐπὶ τοῦ βουβῶνος, ἔνεκεν μικρᾶς διαστολῆς τοῦ βουβωνικοῦ δακτύλου, καὶ μικρᾶς ἐξοχῆς ἐντέρου ἢ ἐπιπλόου· πονεῖ ὀλίγον, καὶ διὰ τῆς πίεσεως ἀφανίζεται καὶ πάλιν ἀναφαίνεται.

Σπάσιμον λέγεται, ὅταν τὸ ἀκονάκι γείνη μεγαλύτερον· πονεῖ περισσότερον, ὁ ὄγκος εἶνε μεγάλος ἐπιμήκης· πρὸς τὰ κάτω, ἀλλὰ διὰ τῆς πίεσεως, ἢ διὰ τῆς ἀναπαύσεως ἀφανίζεται· τοῦτο λέγουσι κοινῶς βγάλσιμον τοῦ ξυγγίου.

Κατέβασμα λέγεται, ὅταν τὸ ἔντερον καταβῇ εἰς τὸ ὄσχεον· τότε ὁ ὄγκος εἶνε μεγάλος, πονεῖ εἰς τὸ βάδισμα καὶ οἱ πόνοι διακλαδοῦνται καθ' ὅλην τὴν κοιλίαν· παύουσι ταῦτα καὶ ὁ πάσχων ἀναλαμβάνει, ἅμα διὰ τῆς καταλλήλου ὠθήσεως εἰσέλθῃ τὸ ἔντερον ἐντὸς τῆς κοιλίας καὶ ὁ ὄγκος γείνη ἀφανής, λέγεται καὶ ἀνοιγμα.

Τὸ κατέβασμα εἶνε ἡ δεινότερα βλάβη, καὶ μάλιστα ἐὰν παραμεληθῇ καὶ μείνῃ διαρκῶς τὸ ἔντερον ἐντὸς τοῦ ὄσχευ· τὸ μὲν διότι ἐνδέχεται νὰ καταβῶσι πολλαὶ ὕλαι ἐντὸς τοῦ ἐν τῷ ὄσχεϊ ἐντέρου, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσιν ἴδιον ὄγκον, μένουσιν ἀκίνητοι, δὲν ἐξέρχονται πρὸς μετάβασιν εἰς τ' ἄλλα ἔντερα· ἐπιφέρουσιν ἐρεθισμὸν, φλόγωσιν, καὶ ἡ τάξις τῆς κήλης ἐντὸς εἶνε δυσχερὴς καὶ ἐνίοτε ἀδύνατος, καὶ τότε συμβαίνουν ἴδια συμπτώματα ἐπικίνδυνα, καὶ ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή· ἐπέρχεται σφοδρὰ φλόγωσις, ἥτις ἀπολήγει εἰς θανατηφόρον γάγγραιναν, διότι τὸ ἔντερον μένει ὡς ἐστραγγαλισμένον καὶ συνεσφυγμένον εἰς τὸ δακτύλιον.

Τὸ περιστατικὸν τοῦτο δύναται νὰ ἐπισυμβῇ αἰφνης ἐκ διαφορῶν αἰτίων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὶν εἶναι ἀναπτυχθῇ ἡ φλόγωσις εἶνε ἀνάγκη ὡς τάχιστα ἵνα γείνη ἡ τάξις, ἥτοι ἡ εἰσόδος τοῦ ἐκτὸς σπλάγχνου εἰς τὰ ἐντὸς· ἵνα γείνη αὕτη ἀνάγκη, ὅπως διασταλῇ καὶ εὐρυνθῇ ἡ ὀπή. Πρὸς τοῦτο συντελοῦσι τὰδε.

Θέσον τὸν πάσχοντα ἐκτάδην ὑπτίον, τὴν κεφαλὴν θέσον ἐπὶ ὑψηλοῦ προσκεφαλαίου ἵνα κλίνη πρὸς τὸ στέρνον, διάθεσον τὸν κορμὸν ὅπως κάμπτεται ὀλίγον ἐπὶ τοῦ ὑπογαστρίου. Κάμψον τοὺς μηρούς πρὸς τὴν λεκάνην, ἀλλ' οὐχὶ πολὺ διεστώσας ἀπ' ἑλλήλων. Ὁ δὲ πάσχων ἀποφευγέτω πᾶσαν προσπάθειαν, τενεσμὸν, βῆχα, κτλ. Ἐπίθεσον μαλακτικὰ καταπλάσματα, καὶ προσπάθει· ὅπως δι' ἐλαφρᾶς πίεσεως ἐπὶ τῆς ἐντεροκήλης εἰσάξῃς τὸ σπλάγχνον

ἐντὸς, ὡθῶν τοῦτο κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ δακτύλου, ἥτοι ὡθῶσον ἐπισταμένως κατ' ἀντίστροφον διεύθυνσιν τῆς ἐξόδου. Ἐν ἀποτυχίᾳ θέσον τὸν πάσχοντα ἐν λουτρῷ χλιαρῷ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ἢ καὶ πλέον, καὶ προσπάθεισον ἐν αὐτῷ τῷ λουτρῷ εἰσαγαγεῖν τὸ σπλάγχνον ἢ καὶ μετὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ ἐξοδον, ἀφ' οὗ θέσης τὸν πάσχοντα ὡς προερέθη.

Ἐὰν ἀποτύχῃς ἐξ ὅλων τούτων, σπεῦσον πρὸς πρόσκλησιν ἱατροῦ· διότι ταχέως ἐπέρχονται συμπτώματα διαταρακτικὰ, ἔμετος, δύσκοιλιότης, πυρετός, φλόγωσις, λύγξιγκας, ἔμετος κοπράνων, δίψα, μετεωρισμός, κοιλίας, κλπ.

Θεραπεία. Ὅταν ἦν ἀκονάκι, καὶ ὁ πάσχων μικρᾶς κήλης, ἀρκεῖ διαρκῆς καὶ ἐλαφρὰ πίσις ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου ἐπὶ 6 μῆνας διὰ καταλλήλου δέματος, καὶ ἡ θεραπεία γίνεται. Ὅταν ἦν σπάσιμον, πρέπει νὰ εἰσαχθῇ τὸ ἔντερον ἐντὸς καὶ νὰ πιεσθῇ διαρκῶς καὶ καταλλήλως τὸ δακτύλιον διὰ καταλλήλου δέματος ἔχοντος ἐξόγκωσιν ἀρετὴν ὅπως πιέζει μόνον τὸ δακτύλιον. Ἡ αὕτη μέθοδος ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸ κατέβασμα. Εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ταύτας οἱ ἀρχαῖοι καὶ εἰσέτι παρ' ἡμῖν παρὰ τῷ λαῷ μεταχειρίζονται καὶ ἐπιθέματα ἐξωτερικῶς, καὶ λήψιν ἱατρικῶν ἐσωτερικῶς.

Ὁ πόλιος τῶν φύλλων τῆς κυπαρίσσου ἐπιτιθέμενος καὶ πόσις ἐμβρέγματος τούτων ἐσωτερικῶς ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πρὸς θεραπείαν τῆς ἐντεροκήλης (ἴδε περὶ κυπαρίσσου φοῖβον ἐτους Δ' σελ. 169). Κοινῶς μεταχειρίζονται τοὺς σπόρους καὶ τὰ φύλλα ἰδίου τινὸς βοτάνου σπαροχόρτον, κοινῶς καλουμένου μετὰ μέλιτος, καὶ ὧν γελῶντες, ἐξ οὗ λαμβάνει ὁ βεβλαμμένος ἀνὰ μίαν μικρὰν κωταλίαν πρῶτ' καὶ ἑσπέρας· ἀπαιτεῖται δὲ νὰ φέρῃ καὶ καλὸν δέμα. Ἄλλοι δίδουσι τὸ ἐρμηδακτύλιον, εἶδος πατάτας (ὄρχος) μικροῦ ὡς κάουον ἢ λεπτοκάουον, ἐξωθεν χρώματος αἰσθημα κεντημάτων ὡς βελώνης καὶ στύψιν· τὸ ἱατρικὸν τοῦτο δίδουσι χλωρὸν ἐμβρεγμένον εἰς ὄξος, ἢ ξηρὸν ὑπὸ κόνιον μετὰ οἴνου· χλωρὸν ὑπὸ ὀσίν μέχρι 5 ἢ 10 κόκκων, ξηρὸν διπλήτους· δίδεται ἐπὶ 3 ἕως 4 ἑβδομάδας. Πάντα ταῦτα γίνονται κατὰ φθίνουσαν Σελήνην (Χάσιν φεγγαρίου).

Ἄλλοι βράζουσι φύλλα καπνοῦ (νικοτιανῆς) μετὰ ὕδατος, ἕως οὗ γείνη πόλιος, θέττουσιν ἐντὸς σακκιδίου πανίνου, καὶ ἐπιθέτουσιν ὡς κατάπλασμα ἐπὶ τῆς βουβωνικῆς χώρας. Ἀφ' οὗ καλῶς εἰσαχθῇ τὸ ἔντερον, θέττουσιν ποσὸν βάμβακος καὶ ἐπιδέ-

νοισι συνάμα τὸ μέρος ἵνα διατηρῇται τὸ ἔντερον ἐντός. Τοῦτο γίνεται ἐπὶ πολλὰς νύκτας, τὴν δὲ ἡμέραν φέρει καλὸν δέμα.

Θεραπεύει κατὰ τὸ λέγειν κοινῶς παρὰ τινων, καὶ ἡ πόσις ἀνὰ ἓνα κυαθίσκον (κουπάκι) κατὰ πρωτὴν καὶ ἐσπέρας ἐκ τοῦ ἀφεψήματος ρίζης ἀγρίου μαράθρου βρασμένου μετὰ μαύρου οἴνου.

Ἀλλὰ πάντοτε τὸ καλὸν καὶ διαρκὲς δέμα εἶνε ἡ βάσις τῆς θεραπείας.

Συμβαίνει ὁμως ἐκ τῆς πολυκαιρίας, ὅταν ὅλον τὸ ἔντερον μὲν διαρκῶς ἐν τῷ ὁσχεφ, καὶ τὸ δακτύλιον ᾔνε πολὺ ἀνοιγμένον· διὰ τοῦτο καὶ κοινῶς ἡ βλάβη καλεῖται ἀνοιγμα, καὶ ὁ πάσχων λέγεται ἀνοιγμένος, — νὰ γείνη σύμφυσις καὶ προσκόλλησις τοῦ ἔντερου ἐπὶ τοῦ ὁσχεως, καὶ τότε ἡ τάξις δὲν γαίνεται· ὁ δὲ πάσχων μένει εἰς τὴν τύχην του, μεταχειριζόμενος ὑποστηρίγματα κατὰ τοῦ ὅγκου ὅπως μὴ αὔξηται περισσότερον.

Ὅσον μικρότερα εἶνε ἡ ἡλικία, τόσον εὐκολώτερον θεραπεύεται. Δὲν πρέπει ὁ πάσχων νὰ κοιμᾶται πρὸς τὸ μέρος, ἐνθα ὑπάρχει ἡ ἐντεροκλήη.

Ε'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΗΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς παρ' ἅπασιν τοῖς ἀρχαίοις ἔθνεσιν ἐπεκράτει ἡ ἰδέα οὐ μόνον παρὰ τῷ λαῷ, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς σπουδαίοις ὅτι ἡ Σελήνη μεγάλως ἐπηρεάζει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐφ' ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ὄντων ἀνοργανικῶν καὶ ὀργανικῶν. Ἰδίως δὲ ἐπενεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὰς ἰδέας ταύτας ἐξέφραζον καὶ ἀλληγορικῶς χάριν τοῦ λαοῦ ὑπὸ θρησκευτικῆν μυθώδη διήγησιν, ὡς κατόπιν λέξομεν. Οἱ δὲ σοφοὶ καὶ σπουδαῖοι ἐδίδασκον εὐκρινῶς τὰ περὶ τῆς ἐπηρείας τῆς σελήνης ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀρχαιότερος τούτων εἶνε ὁ Ὀρφεύς, μετὰ τοῦτον ἔρχεται ὁ Ἡσίοδος, ὅστις πολλὰ διαλαμβάνει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ ἔργα καὶ ἡμέρα· μετὰ τούτους οἱ ἑπτὰ σοφοί, καὶ οἱ φιλόσοφοι Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ἰποκράτης καὶ ἰδίως ὁ Γαληνός, ὅστις καὶ ἰδίαν ἔχει περὶ Σελήνης πραγματείαν, ὁ Πλούταρχος, ὁ Πλίνιος, ὁ Ὀριβάσιος, ὁ Ἀρρατος, ὁ Πυθέας κτλ. καὶ πολλοὶ ἄλλοι, καὶ πλείστοι τῶν μεταγενεστέρων, καίτοι γραψάντων εἰς βόρεια κλίματα, ἐνθα ἡ ἐπενέργεια τῆς σελήνης ὀλιγώτερον κατὰ μέρος γίνεται· διότι πολὺ πλεονεξίως πρὸς τὰ κλίματα ἐκεῖνα ἀκτινοβολεῖ τὸ φῶς τῆς Σελήνης· ὅσον μᾶλλον καθέτως ἀκτινοβολεῖ τόσον ἡ ἐπήρεια τῆς Σελήνης μι-

κροτέρα γίνεται· διὰ τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ ἡ τῆς σελήνης ἐπήρεια λεπτομερέστερον ἐμελετήθη καὶ πλείστα ἐκεῖνοι διαλαμβάνουσι· διότι ἐκεῖ αἱ ἀκτῖνες αὐτῆς πίπτουσι καθέτως, καὶ ζωηρότερον ἐπενεργεῖ.

Πρὶν λοιπὸν διαλάβωμεν περὶ τῆς ἐπηρείας τῆς Σελήνης ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγκη διαλαβεῖν περὶ τῆς ἐν γένει ἐπὶ τῆς γῆς ἐπηρείας αὐτῆς.

Γίνεται αὕτη διττῶς. διὰ τοῦ ὁγκοῦ καὶ διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς.
(ἀκολουθεῖ)

Ζ'. ΣΥΝΤΑΓΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑ

Συνήθως πᾶν φάρμακον δίδεται κατ' ὀλίγον, ἢ ὅλον διὰ μιᾶς κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ἱατροῦ καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ φαρμάκου· τὰ διεγερτικὰ, ὡς εἰσὶν ἡ ἁμμωνία, οἱ αἰθέρες κλπ. δοτέα συνεχῶς· ἐὰν δίδηται τὸ ὅπιον ὡς πρᾶκτικὸν πόνων καὶ πρὸς ὕπνον, δοτέον ὑπὸ δόσιν μεγάλην καὶ κατὰ μεμακρυσμένα διαστήματα. Ἐὰν δίδηται ὡς διεγερτικόν, δοτέον εἰς μικρὰς δόσεις καὶ συχνά.

Τινὰ φάρμακα διδόμενα ὑπὸ μικρὰν δόσιν συνεχῶς κατ' ἐπανάληψιν ἐπὶ πολὺ καθίστανται χρόνια δηλητήρια καὶ ὀλεθρον ἐπιφέρουσι· τοιαῦτά εἰσι τὸ ἄρσενικόν, ὁ μόλυβδος, ὁ ὑδράργυρος, ἡ δακτυλίτις· εἰς τὴν χρῆσιν τούτων πρέπει νὰ γίνωνται μεγάλαι διαλείψεις.

Ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ λαμβάνοντος φάρμακον ἔχει ἐπιρροὴν ἐνίοτε εἰς τ' ἀποτελέσματα τοῦ ἱατροῦ. Εἰς τινες οὐδ' ὁλως εἰσὶν ἀδυνα ἀποτελέσματα. Τὸ κινῶν καὶ εἰς μικροτάτην δόσιν εἰς τινος ἐπιφέρει ἐρύθημα ἐπὶ τῶν βλεφάρων, ἐπὶ τῆς οἰνός, ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ ἐπὶ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, κνισμοὺς, ἐξάψεις, ταραχάς, καὶ αὐτὸν τὸν πυρετόν. Τὸ στίρμι (ἀντιμόνιον) εἰς τινος φέρει πτυαλισμόν· τὸ ἐκδόριον εἰς τινος ἐπιφέρει ἐρισύπτελας κλπ.

Μεγάλην προσοχὴν πρέπει νὰ ἔχη ὁ γράφων συνταγὴν. Εἰς πᾶσαν συνταγὴν σύνθετον διακρίνονται μέρη αὐτῆς, τὸ οὐσιώδες φάρμακον, ὅπερ δύναται ν' ἀποτελῇται ἐξ ἐνός ἢ πλείονων· τὸ βοηθητικόν, τὸ μεσολαβικόν καὶ τὸ ἐπιδιορθωτικόν. Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην γράφονται καὶ τὰ φάρμακα ἐν τῇ συνταγῇ· ἐὰν δὲ φάρμακόν τι ᾔνε πτητικόν, γράφεται τελευταῖον. Ὁ δὲ φαρμακοποιὸς κατὰ τὴν τάξιν ταύτην ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ τὴν συνταγὴν.

Ἡ συνήθεια ἀπαιτεῖ ὅπως ἐν ἀρχῇ τῆς συνταγῆς γράφηται τὸ

πρωτον γράμμα τῆς λέξεως λάβε, κατὰ τὴν γλῶσσαν, ἐν ᾗ γράφεται ἡ συνταγὴ.

Ἐκαστον φάρμακον πρέπει νὰ γράφηται ἐπὶ ἰδίου στίχου, πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως· καὶ πρὸς συντομίαν, ἐὰν συμπέσῃ τὰ ἱατρικὰ νὰ ἔχωσιν ὁμοίαν τὴν πρώτην λέξιν, παραλείπεται εἰς τὴν ἐπομένην καὶ σημειοῦται μόνον ἡ διακρίνουσα· εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ στίχου σημειοῦται ἡ ποσότης.

Ἀφ' οὗ γραφῇ τὸ πρῶτον οὐσιῶδες φάρμακον, τὰ ἄλλα γράφονται κατὰ τὴν ἀπαιτουμένην τάξιν πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἱατρικοῦ.

Κατὰ γενικὸν ὅμως κανόνα πρέπει νὰ γράφηται πρῶτον τὸ οὐσιῶδες, δεύτερον τὸ βοηθητικόν, τρίτον τὸ μεσολαβοῦν, καὶ τέταρτον τὸ ἐπιδιορθωτικόν, καὶ πάντοτε τελευταῖον τὸ πτητικόν φάρμακον.

Πολλάκις ἐν συνταγῇ ὑπάρχει μόνον τὸ οὐσιῶδες φάρμακον καὶ ἐν μεσολαβοῦν ὡς γίνεται εἰς τινα καταπότια κινήσης κλπ.

Ἡ ποσότης προσδιορίζεται πάντοτε διὰ τοῦ ζυγοῦ (μὲ τὸ ζύγι) καὶ οὐχὶ κατ' ὄγκον· γράφεται συνήθως δι' ἀριθμῶν λατινικῶν ἢ ἀραβικῶν, ἐν τῇ ὁμιλουμένη γλώσσῃ γραφομένης τῆς συνταγῆς· τὰ ὀνόματα τοῦ βάρους γράφονται ὀλόγραφα. λατινιστὶ δὲ εἰσὶν ἰδία σημεῖα διὰ τοὺς κόκκους, γραμμάρια (Serupia), δραχμάς, οὔγγιαις κλπ. Τὸ πάλαι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ῥώμῃ αἱ συνταγαὶ ἐγράφοντο ἑλληνιστὶ· μεταγενεστέρως ἐγράφοντο λατινιστὶ. Κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον εἰσῆχθη τὸ γράφεσθαι κατὰ τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν ἐκάστου τόπου. Παρ' ἡμῖν ἐνομοθετήθη τὸ γράφειν ἑλληνιστὶ ἢ λατινιστὶ· ἀλλ' οὐδέτερον τούτων προσηκόντως διετηρήθη.

Ὁ ἱατρός ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ διὰ τίνος μέσου ἐνώνονται τὰ φύσει διεστώτα πρὸς ἄλληλα, ὡς τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ὕδωρ. Τὸ ἀραβικὸν κόμμι διαλελυμένον ἐνώνει ἀμφότερα καὶ γίνεται τὸ γαλάκτωμα· τὸ βάλσαμον κοπαίβει μετὰ τῆς καμφορᾶς δὲν ἐνοῦται, ἀπαιτεῖται κρόκος ὡς πρὸς ἐνώσιν ἵνα γείνωσι καταπότια, κλπ. Ταῦτα ὅμως ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ ὁ φαρμακοποιὸς καὶ ἐὰν ὁ ἱατρός τ' ἀγνοῇ ἢ τ' ἀμελῇ.

Τὸ καλόμελι δὲν δίδεται ἐν ὕδατι, διότι κατακρημνίζεται· δίδεται ἐντὸς γλισχράματος κόμμεως ἢ λευκώματος, κλπ.

Ἐνίοτε ἡ ποσότης τοῦ μεσολαβοῦντος φαρμάκου πρὸς καταπότια, ἀφέψημα κλπ. ἀφήνεται νὰ ἐρισθῇ παρὰ τοῦ φαρμακοποιοῦ, ἀναλόγως τῆς ὅλης ποσότητος τῆς σκευασίας, τότε ἐν τῇ συνταγῇ σημειοῦται τὸ ὅσον ἀρκεῖ.

Πρὸς συντομίαν περιγραφῆς τῆς σκευασίας ὁ ἱατρός σημειῶναι ἐν τῇ συνταγῇ πάντα τὰ συστατικά τοῦ φαρμάκου γράφει τῷ φαρ-

μακοποιῷ, ποιήσον κατὰ τέχνην ἀφέψημα οὐγγίων τόσων, ἢ πόσιν, κλπ.

Ἐνίοτε τὸ ἱατρικὸν ἀποτελεῖται ἐξ ἀφεψήματος καὶ ἐξ ἐγγύματος, ἀμφότερα γινόμενα διὰ τοῦ αὐτοῦ διαμέσου· τότε ὁ ἱατρός γράφει ποιήσον ἀφεψημέγγυμα· διότι ὑπάρχουσι φάρμακα τῶν ὀπιῶν ἢ ποιότης καὶ ἡ ἰδιότης διαφέρει κατὰ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, π. γ. τὸν Κολόμβον, παρέχει ἐγγυμα πικρότερον τοῦ ἀφεψήματος αὐτοῦ. Ὁ ἰσλανδικὸς λεχὴν ὑπὸ ἐγγυμα εἶνε πικρὸς, ὑπὸ ἀφέψημα γίνεται μαλακτικὸς καὶ πρᾶυντικός. Ἡ Κίνα ἐνεργεῖ καλῶς ὑπὸ ἀφέψημα, ὑπὸ δὲ ἐγγυμα ὀλίγον. Ἡ ρίζα ὀφίτου (Serpentaria) ἐνεργεῖ καλῶς ὑπὸ ἐγγυμα· εἰς τὸ ἀφέψημα τῆς σαρσαπαρίλλας, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς τεθῇ σασσαφρέϊς βλάπτει τὴν δύναμιν. Πρέπει νὰ τεθῇ μετὰ τὸ τέλος τῆς βράσεως. Ὁ ἰσλανδικὸς λειχὴν ἐὰν πολλὴ βράση ἀποστερεῖται τῆς δυνάμεώς του· ἐν ᾧ ἡ σαρσαπαρίλλα ὅσον πλείονον βράζει τόσον μεγαλητέραν δύναμιν ἀποκτᾷ· ἐὰν δὲ λειχὴν καὶ σαρσαπαρίλλα ὁμοῦ βράσωσιν, ὁ λειχὴν ἀποστερεῖται τῆς δυνάμεώς του.

Ἐν ἐκάστῃ συνταγῇ ὁ ἱατρός ὀφείλει γράφειν κάτωθεν τὴν χρῆσιν τοῦ ἱατρικοῦ, ἐὰν ᾖ πρὸς ἐσωτερικὴν ἢ πρὸς ἐξωτερικὴν προσέτι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀσθενοῦς, ἐὰν ἀνὴρ. γυνή ἢ παιδίον. Ἐνίοτε ὀφείλει νὰ μὴ γράψῃ τὸ ὄνομα, ἐὰν ᾖ κοράσιον, ἢ γυνή, καὶ ἀπαιτεῖται ἡ μὴ διάδοσις ὅτι νοσεῖ, ἢ ὅταν ἡ νόσος ᾖ μυστικὴ. Πάντοτε ὅμως πρέπει νὰ σημειῶται τὸ ἐπίθετον τοῦ πατρὸς, ἵνα μὴ ἐν τῷ φαρμακείῳ συμβῇ σύγχυσις.

Φαρμακολογία

Ἀγγελικὴ ρίζα.—Φυτόν διετε· (angelica auchangelica) φέται εἰς τὴν Λαπωνίαν, Νοβεργίαν, Σουηδίαν, εἰς τὰ ὄρη Πυρεναίων καὶ Ἀλπεϊς καὶ τὰ μεσογείνα τῆς Εὐρώπης. Τὰ φύλλα καὶ ἡ ρίζα ἔχουσιν ὀσμὴν ἀρωματικὴν καὶ εὐάρεστον, ἡ ρίζα ἔτι εἶνε χρήσιμος εἰς τὴν ρακοποιάν, καὶ εἰς τὴν ἱατρικὴν ὡς γαλακταγωγὸν καὶ στομαχικόν, — ἰδίως ἐνισχύει τὰς δυνάμεις τοῦ γαστροεντερικοῦ σωλήνος. Καταπαύει τὰς σπασμώδεις κινήσεις· ὠφελεῖ κατὰ τῆς γλωσσοφύσεως τῶν κορασίων, κατὰ τῶν ὑστερισμῶν καὶ κατὰ τῆς ὑστερικῆς κεφαλαλγίας. Εἶνε ἐμμηναγωγόν καὶ ἰδρωτικόν, ὠφελεῖ εἰς τὸ τέλος τῆς πνευμονίας ἢ τοῦ βρογχικοῦ κατάρρου, διότι εὐκολύνει τὴν ἀπορροήν, καὶ ζωογονεῖ τὴν βλενομεμβράνην.

Χρήσις. Δίδεται εἰς κόνιν ὑπὸ δόσιν ἑνός, δύο δραμίων εἰς κατὰ-
πόνια, καὶ ὑπὸ ἐγγύμα ὑπὸ δόσιν 2 ἕως 4 δραμ. ἐν ὕδατι δρ.
100. μετὰ ζαχάρου.

Ὑγιεινὴ μαγειρικὴ.

Διὰ τὴν γείνη τὸ κρέας νόστιμον καὶ μάλιστα τὸ ψητὸν, πρέπει
ἢ νὰ μαγειρευθῇ ἅμα σφαγῇ τὸ ζῶον, καὶ εἶνε εἰσέτι θερμὸν, δηλαδὴ
νὰ διατηρῇ τὴν ζωϊκὴν θερμότητα, ἢ ν' ἀφεθῇ μετὰ τὴν σφαγὴν μίαν
νύκτα ἐκτεθειμένον εἰς αἰθρίαν ὑπὸ τοὺς ἀστέρας καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ
τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἢ νὰ ἐπιτεθῇ ἐπὶ σωροῦ σίτου δι' ὅλης τῆς νυ-
κτός, ἢ νὰ κρεματοθῇ ὑπὸ συκὴν, καὶ εἶτα νὰ ψηθῇ (νὰ ὀπταθῇ).

Τὸ κρέας δὲν εἶνε νόστιμον, ἐὰν προετοιμασθῇ πρὸς βρώσιν ὅταν
κατέχηται ἐκ τῆς ἀκαμψίας. Ἀκαμψία σώματος λέγεται ἡ ἐπι-
γιννομένη σκληρότης καὶ ἀκίνησις τῶν μελῶν τοῦ σώματος μετὰ
θάνατον, ἀφ' οὗ κρυώσῃ τὸ σῶμα, καὶ λειψῇ ἡ ζωϊκὴ θερ-
μότης. Ἡ ἀκαμψία αὕτη διαρρεῖ 4 ἕως 6 ὥρας καὶ εἶτα ἐπερ-
χεται ἡ χαλάρωσις καὶ ἡ εὐκίνησις τῶν μελῶν.

Διὰ τῶν φαινομένων τούτων δύναται τις νὰ γνωρίζῃ ἐὰν τὸ
κρέας, ὅπερ ἀγοράζει, ᾔνε νεοσφαγές, ἢ ἔωλον.

Χοιρίδιον ὀπτόν.

Τὸ προτέρημα τοῦ χοιριδίου τούτου εἶνε ἡ τρυφερότης τοῦ δέρ-
ματος ἀφ' οὗ ψηθῇ.

Ἦνα λοιπὸν ψηθῇ ἐν κλιβάνῳ καλῶς καὶ τὸ δέρμα διατηρηθῇ
μαλακὸν καὶ καλὸν πρὸς βρώσιν.

Λάβε χοιρίδιον γαλαθηνὸν ἐσφαγμένον τὴν προτεραίαν τῆς βρώ-
σεως, καθ' ἣν ἀφοῦ καλῶς μαδισθῇ καὶ καθαρισθῇ, ἀλάτισον ἀφ' ἐ-
σπέρας μετρίως ἐσωτερικῶς· ἐξωτερικῶς ἄλειψον δι' ὀλίγου ἐλαίου
τὸ δέρμα, καὶ ἄφες τοῦτο κρεμάμενον εἰς εὐάερον θέσιν. Κατὰ δὲ
τὴν ὥραν τῆς ἀποστολῆς πρὸς ψήσιμον πρόσθετε καρύκειμα ἐκ κανέλ-
λας, μοσχοκαρίου, μοσχοπιπερίου, πιπέρεως καὶ ἄλατος εἰς διάφορα
μέρη ἐντὸς τῆς κοιλότητος τοῦ σώματος, μετὰ ταῦτα ἐμβρεξὼν τὸ
δέρμα μετὰ ρωμίου καὶ πεπάλισον μετὰ λεπτοτετριμμένης ζαχαρέως
καὶ κανέλλας, καὶ πέμψον. — Οὕτω τὸ δέρμα καθίσταται μα-
λακὸν, εὐπεπτον, καὶ νοστιμώτατον.

Περὶ τῶν κρομμύων.

Τὸ κρόμμυον εἰς τὰ θερμὰ κλίματα καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὰ συγ-
κερασμένα ἀποτελεῖ σημαντικὸν καρύκειμα πρὸς τροφάς. Ἐμπεριέ-

χει περισσότερον φώσφορον παντὸς ἄλλου φυτοῦ· τούτου ἕνεκεν αὖξει
τὴν ζωϊκὴν δύναμιν, εἶνε τονικὸν τοῦ στομαχοῦ, αὖξάνει τὴν ἀ-
πορρόφησιν τῶν ἐν αὐτῷ ὑγρῶν, καὶ ἐμποδίζει τὴν παραγωγὴν τῶν
ἀερίων· διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν τὸ κρόμμυον προστίθεται εἰς ὅλα
σχεδὸν τὰ φαγητὰ καὶ μάλιστα εἰς τὰς τροφάς, αἵτινες παράγου-
σιν ἀέρα. Ἡ βρώσις τοῦ κρομμύου παρέχει καὶ εὐχριοιαν προσώπου.

Τὸ χλωρὸν κρόμμυον τρωγόμενον ἐν τραπέζῃ ὠφελεῖ κατὰ τῆς
δυσπεψίας, διαλύει τὰ ἀέρια, παύει τὰς ἐξύνους, καὶ παρέχει τόνον,
ἐν δὲν εἶχεν κακὴν ὁσμὴν ἔπρεπε πᾶς ἐν τῇ τραπέζῃ νὰ τρώγῃ
κρόμμυον ἐν ἡ δύο. Τὸν χειμῶνα μὴ ὑπάρχοντος χλωροῦ, στερ-
κτέον εἰς τὸ ξηρὸν κρόμμυον λάβε πρὸς βρώσιν τὸ ἐπίμηκες ἔχον
σχῆμα καὶ λευκὸν χρῶμα· στούμπισον, στύψον καλῶς καὶ ἀφαίρε-
σον τὰ ξηρὰ κέλυφα καὶ ἄφες τὰ τρυφερά, κόψον εἰς τεμά-
χισον καλῶς, πρόσθετε ὀλίγον ἄλας καὶ πλύνε ταῦτα· εἶτα στραγ-
φαγητοῦ. Ὁ τρώγων τὸ ἐσπέρας κρόμμυον ἔχει τὴν πρωτὴν γλυκὴν
στόμα.

Ὅταν πρόκηται νὰ προσθέσῃς κρόμμυον εἰς βράζον φαγητόν, ποιή-
σον τάδε.

Κόψον τὸ ξηρὸν κρόμμυον καθ' ἣν στιγμὴν μέλλει νὰ τὸ προσθέ-
σῃς εἰς τὸ φαγητόν· διότι ἐὰν τὸ κόψῃς πρότερον εἰς τεμάχια καὶ
τὸ ἀφήσῃς ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἀέρα, χρωματίζεται καὶ ὁσμὴν βαρυ-
τέραν λαμβάνει.

Πρέπει πρότερον νὰ τὸ βράσῃς χωριστὰ εἰς ἀκάλυπτον χύτρον,
καὶ ἔπειτα νὰ τὸ προσθέσῃς εἰς τὸ φαγητόν· διότι ἄλλως παρέχει
βαρεῖαν ὁσμὴν.

Τὰ κρόμμυα λέγει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸ περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίρι-
δος ὅτι αὖξονται κατὰ τὴν φθίνουσαν σελήνην· ἐν ᾧ πάντα τ' ἄλλα
φυτὰ αὖξονται κατὰ τὴν αὖξουσαν σελήνην. Φυτευόμενα δὲ πλησίον
εἰς τὰ ρόδα καὶ εἰς τὰ ἱα καθιστώσι ταῦτα εὐωδέστερα.

Τὸ περικάλυμμα τοῦ κρομμύου καλεῖται σπείρος, σπείρον, κέ-
λυφος, κελύφανον. Ἐὰν βράσῃς ἐν ὕδατι ξηρὰ κέλυφα κρομμύου ἔχεις
βαρὴν ὥραιαν διὰ τὴν μετάξιν καὶ μαλλία, ἀφ' οὗ προηγουμένως
τεθῶσι ταῦτα ἐν τῇ στύψῃ.

(Διεξοδικώτερον ἴδε Σενεκδ. Ὑγιεινὴν Ἐκδ. Β. σελ. 230)

ΠΑΝΤΟΙΑ

Περὶ διαγνώσεως τοῦ γνήσιου ἤλεκτρου.

Ἐν τῷ ἐμπορίῳ τρία εἶδη ἤλεκτρων ὑπάρχουσι, τὸ γνήσιον, τὸ πεποιημένον, καὶ τὸ ἐκ Κοπάλε.

Τὸ ἐκ Κοπάλε εἶνε κίτρινον καὶ μονόχρωμον.

Τὸ γνήσιον ἤλεκτρον ἐάν τις τρίβῃ ἐπὶ τῆς παλάμης, παρέχει ὁσμὴν ἰσχυρὰν ἀρωματικὴν τοιαύτην οὐ παράγει τὸ τεχνητόν, οὔτε τὸ ἐκ κοπάλε.

Τὸ γνήσιον ἤλεκτρον, ἐὰν ἀληθῆ μετὰ λίπους καὶ θερμανθῇ ἐπὶ τῆς φλογὸς ἐπὶ τινα λεπτὰ ὥρας, κάμπτεται πρὸς τὸ θερμότερον μέρος· τοῦτο οὐ παρέχει τὸ πεποιημένον καὶ τὸ ἐκ κοπάλε.

Τὸ γνήσιον δὲν διαγώνεται, καὶ ἀνθίσταται εἰς τὴν πίεσιν τοῦ ὄνυχος. Ἐὰν κοπῇ ἢ κατεαχθῇ δὲν συγκολλᾶται, ἐν ᾧ τ' ἄλλα συγκολλῶνται. Τὸ γνήσιον τήκεται εἰς θερμότητα 400°, ἐν ᾧ τὸ ἐκ κοπάλε εἰς 100°.

Τὸ τεχνητόν καὶ τὸ ἐκ κοπάλε εἰς πίππας προβάλλεται διὰ τοῦ πυρὸς τοῦ σιγάρου, ἐν ᾧ τὸ ἀληθές οὐδὲν ὀλως.

Ἀρεταὶ σώματος. Ὑγίεια, ρώμη, κάλλος, ἀρτιότης.

Ἀρεταὶ ψυχῆς. Φρόνησις, σωφροσύνη, ἀνδρεία, δικαιοσύνη.

Κατὰ φύσιν ἐστὶν ἡ ὑγίεια, παρὰ φύσιν ἡ νόσος.

Μηνολόγιον

Μάιος. Ἐχει ἡμέρας 31· ἀρχιμηνία ἡμέρα τρίτη.

Τὴν 6 ἡμέραν Κυριακὴν εἶνε τελευταῖον τέταρτον Σελήνης ὥρ. 6 καὶ λεπτὰ 29 π. μ.

Τὴν 13 ἡμέραν Κυριακὴν νέα Σελήνη ὥρα 11 π. μ.

Τὴν 19 ἡμέραν Σάββατον πρῶτον τέταρτον Σελήνης ὥρα 6 λεπτὰ 3 π. μ.

Τὴν 27 ἡμέραν Κυριακὴν Πανσέληνος ὥρ. 7 καὶ λεπτὰ 24 μ. μ.

Ἐορταὶ 8 Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. 17 τῆς Ἀναλήψεως 21 Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης. 27 τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἡ 1 τοῦ μηνὸς ἡμέρα ἔχει ὥρας 14 καὶ λ. 13. Ὁ ἥλιος κατὰ ταύτην ἀνατέλει τὴν 4, 35 καὶ δύει τὴν 6, 59.

Ἡ 31 τοῦ μηνὸς ἡμέρα ἔχει ὥρας 14, 33. Ὁ ἥλιος ἀνατέλει 4, 53 καὶ δύει 4, 20.

Σημείωσις παροράματος. Ἐν τῷ προσηγουμένῳ φύλλῳ σ.λ. 60 πρὸςθε· ἀντὶ δύο δράμια κινναμώμου, δύο δράμια ἐλαίου κινναμώμου.